

LATINSKA AMERIKA IN KARIBI

Odnosi Evropske unije z Latinsko Ameriko in Karibi so večplastni in se odvijajo na različnih ravneh. Evropska unija (EU) z vso regijo sodeluje na vrhovih voditeljev držav in vlad, sporazumi in politični dialogi pa povezujejo EU s Karibi, Srednjo Ameriko, Andsko skupnostjo, Mercosurjem in posameznimi državami.

PRAVNA PODLAGA

- Naslov V (zunanje delovanje EU) Pogodbe o Evropski uniji;
- naslovi I do III in V (skupna trgovinska politika, razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč, mednarodni sporazumi) Pogodbe o delovanju Evropske unije.

MEDREGIONALNI ODNOSI

A. Vrhovna srečanja

Na prvem vrhu med EU, Latinsko Ameriko in Karibskimi otoki, ki je junija 1999 potekal v Riu de Janeiru, je bilo oblikovano dvoregionalno strateško partnerstvo. Nedavni bienalni vrh, ki je potekal junija 2015 v Bruslju, je bil drugo srečanje med EU in Skupnostjo latinskoameriških in karibskih držav (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños, CELAC). Tovrstna srečanja krepijo vezi med regijama na najvišji ravni, na njih pa se obravnavajo vprašanja, ki so na dnevnem redu obeh regij in tudi na mednarodnem dnevnem redu. Razprave so bile osredotočene na teme, kot so demokracija in človekove pravice, boj proti revščini, spodbujanje socialne kohezije, inovacij in tehnologije ter okolje in podnebne spremembe. Na vrhu v Bruslju je bila sprejeta kratka politična izjava, daljša izjava o različnih vidikih partnerstva ter akcijski načrt EU-CELAC, ki temelji na prednostnih nalogah, določenih na nedavnih tovrstnih srečanjih. V načrtu je določenih deset prednostnih področij za sodelovanje med regijama:

- znanost, raziskave, inovacije in tehnologija,
- trajnostni razvoj in okolje, podnebne spremembe, biotska raznovrstnost in energija,
- regionalno povezovanje in medsebojna povezljivost za spodbujanje socialnega vključevanja in kohezije,
- migracije,
- izobraževanje in zaposlovanje za spodbujanje socialnega vključevanja in kohezije,

- svetovna problematika drog,
- spol,
- naložbe in podjetništvo za trajnostni razvoj,
- visokošolsko izobraževanje,
- varnost državljanov.

Vrhovno srečanje EU-CELAC, ki naj bi po prvotnih predvidevanjih potekalo oktobra 2017 v El Salvadorju, je bilo preloženo. Zunanji ministri obeh regij so se srečali v Bruslju 16. in 17. julija 2018 in sprejeli izjavo o poglobljanju dvoregijskega sodelovanja v svetovnih forumih.

B. Parlamentarna razsežnost

Redni stiki med Evropskim parlamentom in poslanci iz Latinske Amerike so se začeli leta 1974 s prvo od 17 medparlamentarnih konferenc. To je bil prvi in mnogo let tudi edini forum za institucionaliziran politični dialog med Evropo in Latinsko Ameriko. Leta 2006 je medparlamentarne konference nadomestila skupna evro-latinskoameriška parlamentarna skupščina (EuroLat), parlamentarna institucija dvoregijskega strateškega partnerstva. Ta je forum za razprave ter spremlja in preučuje vse zadeve, ki to partnerstvo zadevajo. Ima 150 članov: 75 iz Evropskega parlamenta in 75 iz podregionalnih parlamentov Latinske Amerike, ki vključujejo Parlatino (latinskoameriški parlament), Parlandino (andski parlament), Parlacen (srednjeameriški parlament), Parlasur (parlament Mercosurja) in čilski ter mehiški kongres. Od leta 2006 je imela skupščina EuroLat enajst rednih plenarnih zasedanj, nazadnje septembra 2018.

ODNOSI S PODREGIJAMI

A. Srednja Amerika (Kostarika, Salvador, Gvatemala, Honduras, Nikaragva in Panama)

Odnosi s srednjeameriškimi državami so se razvili na podlagi dialoga iz San Joséja. Začel se je leta 1984, se širil in dandanes v njem obravnavajo zadeve, kot so gospodarski in socialni razvoj, migracije in varnost. Po prvih dveh sporazumih o sodelovanju, ki sta bila sklenjena leta 1985 in 1993, pa je bil leta 2003 podpisan sporazum o političnem dialogu in sodelovanju, ki je uvedel različna področja sodelovanja. Pridružitveni sporazum, prvi medregionalni sporazum te vrste, je EU podpisala junija 2012, Evropski parlament pa ratificiral decembra 2012. Sporazum kot cilj določa razvijanje privilegirane političnega partnerstva, ki temelji na vrednotah, načelih in skupnih ciljih, v njem pa naj bi krepili človekove pravice, zmanjševali revščino, se spopadali z neenakostmi, preprečevali konflikte ter spodbujali dobro upravljanje, varnost, regionalno vključevanje in trajnostni razvoj. Pridružitveni sporazum predvideva tudi liberalizacijo trgovine z industrijskimi izdelki in ribiškimi proizvodi ter odpravo večine tarif za trgovino s kmetijskimi proizvodi. Poglavje o trgovini iz sporazuma je začelo začasno veljati med letom 2013 (na različne datume za različne države). Izvajanje sporazuma bo spremljal pridružitveni parlamentarni odbor, ki ga sestavljajo poslanci

Evropskega parlamenta in člani Parlamenta ter nacionalnih parlamentov Kostarike in Paname.

B. Andska skupnost (Bolivija, Kolumbija, Ekvador in Peru)

EU ohranja redne stike z andskimi državami vse od leta 1969, ko je bila ustanovljena Andska skupina, ki se je kasneje preimenovala v Andsko skupnost. Prvi sporazum o sodelovanju je bil podpisan leta 1983, leta 1993 pa mu je sledil širši okvirni sporazum o sodelovanju. Decembra 2003 sta regiji sklenili sporazum o političnem dialogu in sodelovanju, ki je dodatno razširil področje sodelovanja, čeprav še ni začel veljati. Pogajanja o pridružitvenem sporazumu so se začela junija 2007 in so marca 2010 končno privedla do večstranskega trgovinskega sporazuma s Perujem in Kolumbijo. Trgovinski sporazum, ki je bil podpisan junija 2012 in ga je Evropski parlament ratificiral decembra 2012, je začel veljati 1. marca 2013 za Peru in 1. avgusta 2013 za Kolumbijo. Sporazum predvideva popolno liberalizacijo trgovine z industrijskimi izdelki in ribiškimi proizvodi za 10 let (z njegovim začetkom veljavnosti naj bi bila odpravljena večina tarif) in povečan dostop kmetijskih proizvodov na trg. Zajema javna naročila, naložbe, človekove pravice, delovne in okoljske standarde. Ekvador se je trgovinskemu sporazumu pridružil 1. januarja 2017.

C. Mercosur (Argentina, Brazilija, Paragvaj in Urugvaj)

EU in skupni južnoameriški trg (Mercado Común del Sur – Mercosur), ki je bil ustanovljen leta 1991, sta vse od leta 1992 ohranila institucionalne odnose. Leta 1995 sta podpisala medregionalni okvirni sporazum ter tako vzpostavila redni politični dialog in določila cilje ter načine trgovinskega in gospodarskega sodelovanja, vključno s področji spodbujanja naložb, prometa, okolja, znanosti in tehnologije.

Pogajanja o pridružitvenem sporazumu, vključno s političnim dialogom, sodelovanjem in prosti trgovini, so se začela leta 1999. Pogajanja so bila prekinjena leta 2004 in se nadaljevala leta 2010, osredotočila pa so se na poglavja o politiki in sodelovanju ter na normativni del poglavja o trgovini (pravila o poreklu itd.), a so leta 2012 ponovno zastala. Po tem, ko so junija 2015 vse strani ponovno potrdile svojo zavezanost, da se doseže dogovor, so maja 2016 izmenjale ponudbe za dostop blaga, storitev in vladnih javnih naročil na trg in pogajanja so se ponovno začela. Kljub zavezi obeh strani, njun cilj, doseči dogovor o pridružitvenem sporazumu do konca leta 2017, ni bil izpolnjen, in pogajanja se nadaljujejo v letu 2018. Evropski parlament je že večkrat izrazil podporo ambicioznemu in uravnoteženemu sporazumu, ki bi upošteval občutljivost gospodarskega sektorja obeh regij.

D. Karibi

EU je v zgodovini ohranjala tesne odnose s karibskimi državami. To v veliki meri izhaja iz kolonialne navzočnosti evropskih držav v tej regiji; številne so še vedno prisotne v čezmorskih državah in ozemljih. Odnosi med EU in Karibi se oblikujejo z različnimi prekrivajočimi se institucionalnimi okviri. Najpomembnejši je sporazum iz Cotonouja, ki je bil leta 2000 podpisan z 79 afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami (AKP), in sporazum o gospodarskem partnerstvu med EU in državami Cariforuma, ki je bil podpisan leta 2008. Ključni partner EU v tem dvoregijskem dialogu je Cariforum. Od 16 članic organizacije, jih je 14 članic Karibske skupnosti (Caricom) – Antigua in Barbuda, Bahami, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Gvajana, Haiti, Jamajka,

Saint Kitts in Nevis, Sveta Lucija, Saint Vincent in Grenadine, Surinam ter Trinidad in Tobago. Članici sta tudi Dominikanska republika (podpisnica sporazuma iz Cotonouja in sporazuma o gospodarskem partnerstvu) in Kuba, ki ima poseben status.

Od novembra 2012 odnose med EU in Karibi vodi skupna strategija za partnerstvo med EU in Karibi, ki nudi strukturiran okvir za širši in globlji dialog ter sodelovanje. Strategija določa pet prednostnih področij: regionalno sodelovanje in vključevanje, obnovo Haitija, podnebne spremembe in naravne nesreče, kriminal in varnost ter skupne ukrepe na dvoregijskih in večstranskih forumih in tudi svetovna vprašanja.

Medparlamentarni odnosi so pomemben del vezi med EU in Karibi. Poleg namenskih regionalnih sej in širše medparlamentarne skupščine AKP-EU je sporazum o gospodarskem partnerstvu iz leta 2008 vzpostavil skupni parlamentarni odbor Cariforum-EU za spremljanje izvajanja sporazuma. Odbor se je sestel trikrat, nazadnje med 31. oktobrom 2013 in 1. novembrom 2017 v Trinidadu in Tobagu.

ODNOSI S POSAMEZNIMI DRŽAVAMI

A. Mehika

Mehika in EU ohranjata diplomatske odnose od leta 1960. Po sporazumu o sodelovanju iz leta 1975 je bil leta 1991 podpisan širši okvirni sporazum o sodelovanju. EU in Mehika sta leta 1997 sklenila prvi partnerski sporazum EU z državo iz Latinske Amerike. Sporazum o gospodarskem partnerstvu, političnem usklajevanju in sodelovanju, znan kot splošni sporazum, je institucionaliziral politični dialog in razširil sodelovanje na različna področja, tudi na področje demokracije in človekovih pravic. Vzpostavljeno je bilo tudi območje proste trgovine EU-Mehika. Na pogajanjih z Mehiko o posodobitvi splošnega sporazuma, ki so se začela maja 2016, je bil 21. aprila 2018 dosežen načelni dogovor o trgovinskih poglavjih.

Vezi z Mehiko so se še okrepile z uvedbo strateškega partnerstva leta 2009. Mehika je edina država, s katero ima EU tako pridružitveni sporazum kot strateško partnerstvo. Partnerstvo, ki je izraz priznanja EU vedno večjemu političnemu in gospodarskemu pomenu te države v svetu, ima dvojni cilj: okrepiti sodelovanje in usklajevanje med EU in Mehiko na večstranski ravni, ko gre za svetovna vprašanja, ter dati politični zagon dvostranskim odnosom in pobudam. V okviru strateškega partnerstva so med EU in Mehiko potekali trije vrhi, nazadnje junija 2015. Med njima redno potekajo dialogi na visoki ravni o različnih zadevah, vključno s človekovimi pravicami, varnostjo in kazenskim pregonom, gospodarskimi zadevami ter okoljem in podnebnimi spremembami. Izvajanje splošnega sporazuma od leta 2005 spremlja skupni parlamentarni odbor EU-Mehika.

B. Čile

Prvi okvirni sporazum o sodelovanju s Čilom je bil podpisan leta 1990, ko je država ponovno vzpostavila demokracijo. Redni politični dialog je bil uveden leta 1995. Po podpisu obsežnejšega okvirnega sporazuma o sodelovanju leta 1996 je EU leta 2002 s Čilom sklenila pridružitveni sporazum. Sporazum vključuje tri sklope: poglavje o političnem dialogu, vključno s sodelovanjem civilne družbe ter Evropskega parlamenta in čilskega kongresa; poglavje o sodelovanju, ki določa različna področja sodelovanja za spodbujanje trajnega gospodarskega, socialnega in okoljskega

razvoja, ter vzpostavitev območja proste trgovine z blagom in storitvami. Pogajanja o posodobitvi pridružitvenega sporazuma so se začela novembra 2017.

Izvajanje pridružitvenega sporazuma od leta 2003 spremlja skupni parlamentarni odbor EU-Čile.

C. Brazilija

Leta 1960 je bila Brazilija prva južnoameriška država, ki je priznala Evropsko gospodarsko skupnost in odprla stalno predstavništvo v Bruslju. V naslednjih letih so bili podpisani različni sporazumi o sodelovanju. Po utrditvi demokracije v tej državi so se dvostranski odnosi znatno okrepili in leta 1992 je bil podpisan obsežnejši okvirni sporazum o sodelovanju. Odnosi z Brazilijo so se od takrat le še poglobljajo, kar odraža njeno vedno večjo gospodarsko in politično težo v svetu. Leta 2007 sta EU in Brazilija vzpostavili strateško partnerstvo. Od leta 2007 dalje je potekalo sedem vrhov EU-Brazilija, nazadnje februarja 2014. V skupnem akcijskem načrtu za obdobje 2012–2014 je določen program dejavnosti za krepitev partnerstva na petih področjih: mir in varnost, gospodarsko, socialno in okoljsko partnerstvo za spodbujanje trajnostnega razvoja, regionalno sodelovanje, znanost, tehnologija in inovacije ter neposredne izmenjave med ljudmi. Strateško partnerstvo med EU in Brazilijo vključuje tudi redni dialog med nacionalnim kongresom Brazilije in Evropskim parlamentom.

D. Kuba

Kuba je bila doslej edina država v tej regiji, ki ni podpisala sporazuma o sodelovanju ali pridružitvenega sporazuma z EU. Aprila 2014 pa sta EU in Kuba začeli pogajanja za sklenitev sporazuma o političnem dialogu in sodelovanju in jih uspešno zaključili 11. marca 2016. Sporazum je bil podpisan 12. decembra 2016 in Evropski parlament ga je ratificiral 5. julija 2017. Veljati bo začel v celoti, ko ga bodo ratificirale vse države članice EU. Vsebuje tri glavna poglavja: o političnem dialogu, sodelovanju in sektorskem političnem dialogu ter o trgovini. Odnosi med EU in Kubo so se izboljšali tudi na drugih področjih, na primer z različnimi obiski na visoki ravni in obnovitvijo formalnega političnega dialoga.

Jesper Tvevad
05/2019

